

en schydinge, het ingezette mark fyn Goud 1 à 1 en een tweede of wel 2 gr. zal hebben aangewonnen, welk aangewonnene men waaterzwaarte noemt, maar inderdaat Zilver moet zyn, dat door het schywaater niet van het Goud heeft kunnen werden getrokken, hoe voorzigtig daar ook mee mogt omgegaan zyn.

Door deezen weg werd men dan de waater zwaarte kenlyk, die eenmaal weetende, zo en behoeft men dat waater niet weer te probeeren, maar het zelve gerust tot proeven gebruyken, zo lang daar iets van is.

Zommige zyn van gedagten dat deze agtergelatene zwaarte, een spiritus van het schywaater zou zyn, maar dit werd tegengesproken; om dat die Goud rolletjes met geprobeert Lood ter Kapel gebragt en laaten afgaan niets en verliefen, het welk onmogelyk konde zyn, zo daar iets anders als fyn Goud, en Zilver in die rolletjes was.

Daarom werd gehouden dat het Goud door middel van Starkwaater niet wel hooger is te brengen, als tot 23 Cr. 9 à 10 gr.

Hoe het Goud door Sementeeeren gefineert word.

HEt noobele Goud, by al de Weereld zo begeert, wert op verschyde manieren van andere Metaalen geschyden, en de volgende die men Sementeeeren noemt, is by

by veele in 't gebruyk, (maar met nut) kan die niet wel anders als tot Goud booven 13 à 14 Cr. houdende gebruykt werden.

Om dit te doen zo preparéert men en compositie van verschyden ingredienten, van welke hier na eenige resepten zullen volgen. Deze werd gepulvriseert of fyn gestamt, dan neemt men expresse daar toe gemaakte Sementeer Potten, zynde onder en boven even wyt, en zo gemaakt dat die met een daar toe gemaakt deksel wel kunnen werden toegedekt, als 't Printje fol. 4. met 10 aanwyft, ook wel 2 Probeer-Scherven, waar van de eené zo veel klynder is, dat die het onderste boven gekeert zynde, wel in de ander past zo als de Print met 10 verthoont, of ook wel 2 nieuwe en sterke Smelt-Kroefen, die de een het onderste boven gekeert zynde in de ander past.

Het te Sementeerene Goud dan dun geslaagen, en aan stukken gesneeden zynde, na proportie, dat die best in de Sementeer-Pot kunnen werden gepakt, dan stopt men onder in dezelve een klyne vinger dikte van dat geprepareerde pulver (het welk sement werd genaamt.) Dan legt men een laag Goud daar op, voorts daar weer Sement over heen, dog dan niet dikker als dat het ingelegte Goud wel bedekt is, en dus kontinuweerende, tot dat de Pot, Scherf, of Kroes, met Goud en Sement by na vol is, dan weer een goede vinger dik Sement op
het

het bovenste Goud gelegd, het deksel, Scherf, of Kroes daar opgezet, die te zamen komt met bestendigen leem wel toegestreeken, op dat het in 't vier wel vast mag zitten, zo als de Print met 10 aanwyft, voorts breng die te viere, laat daar vier-entwintig uren in staan, altoos in gestadigen hitte, dog niet heeter als dat die Pot, Scherf, of Kroes, fray gloejent blyft, op dat het Goud in dezelve niet en smelt, want dit geschiedende, zo is niet alleen die Sementeringe van niet maar doet veel schaader aan het Goud, en veroorzaakt dubbelde moeiten en kosten.

Dus dan zyn tyd in 't vier uytgestaan hebbende, zo werd die uyt het vier genomen, en koud laten werden, of dat beter is, in 't vier laten staan de koolen vergaart, en alzo koud werden, dan neemt men het Goud uyt die Sement, wast met warm waater al die daar aan hangende Sement heel schoon af, en beziet of het fyn genoeg is, zo neen, sementteert dat Goud nog eens, in allen delen behandelende; als boven gezegt is, dan zal het fyn genoeg zyn. Dit Goud dan schoon afgewassen zynde, werd te zamen gesmolten, tot een Kistelier, Baar, of schuljet, uitgegooten, dan in Bier, Azyn, of Pis afgelest, zo zal dat een schoone kleur hebben; en styf 23 Cr. 10 à 11 gr. houden.

Nog diende geweeten te werden, dat als het te Sementerne Goud, met Wym Azyn, of

of Pis, (voor dat het in de Sement gepakt werd), vogtig is gemaakt, dat als dan die Sement het Goud starker aangrypt, en meer effect kan doen.

Voorts bewaart men die gebruykte Sementen, om dat Zilver het welk daar door van 't Goud is afgetrokken, weeder te nut te brengen, van welkers behandeling hier na werd gesproken.

Ter plaatsen daar veel moet werden gesementeert, is 't noodig daar toe te maaken expresse Ovenden, en wel voornaamentlyk de zulke daar men met eenmaal koolen in te doen by de 24 uren, een gestaadig vier zoude kunnen houden, zonder dat men verpligt is daar in dien tyd veel op te passen, daar men in teegendeel, zo zulx in een ordinaire Smelt, of Wind-Oven werd verregt, continuweel werk heeft, om op het stookken te passen, alhoewel het anders in de zelve ook wel kan werden verregt, maar voor de Blaas-Balk niet wel, ter oorzaak, dat het vier daar in'geen gestaadige hitte kan werden gehouden.

Deze expresse Sement-Ovens hebben een aanzien van buyten, zo als het Printje fol. 4. aanwyft, en kunnen van weeke steen en leem, omtrent in volgende order werden gemaakt.

Stelt voor den aanleg 2 voet 4 duym binnen werck, of zo veel grooter of klynder, als men meent tot het werk noodig te zyn, met-

metfelt 2 voet 1 du. zo vierkant op, mits dat op de eene zyde (dat de voorste zal zyn) voort op de gront, een openinge werd gelaaten, van 10 du. wyd en 4 du. hoog, het welk de lugtmond zal zyn, en boogswyfe moet werden gemetselt, zo als de Print met 4 aanwyft, men laat aan weerkanten van deze lugtmond een rondgaatje van sirka 1 en een tweede duym wyd, dewelke met tot regeeringe des viers, met leemen stoppen zal kunnen toestoppen, zo zulks wietde vereist, zo als met 5 werd aangeweefen.

Booven die lugtmond werd een Yfere Rooster gemetselt, op zulken manier (als men gewoon is, in ordinare Wind-Ovens los te leggen.) Voort boven die Rooster moet een openinge werden gelaaten van 12 duym wyt, en 11 duym hoog, en ook boogswyfe gemetselt, het welk de mond is daar de sementeer potten werden ingezet, en weer uytgelaat, welk met 6 werd aangeweefen, voorts metfelt op dat vierkant, douferende na binnen 1 voet 2 duym, zo dat op die hoogte het binnenwerk, ook 1 voet 2 duym vierkant blyft, in deese vier douferende zyde, werd in 't midden van een ieder een rond gad gelaaten, ter groote van 2 duym, die als de onderste ook ter nood met stoppen kunnen werden toegestopt, dog deese 4 zyn andersints de Schoorsteen, waar door de rook passeeren moet, en werd met 7 aangeweefen.

Dan

Dan metselt men nog 3 vo. zo regt vierkant op, of tot de geheele hoogte 6 vo. 3 du. uyt de grond is, welk bovenst vierkant men in Duitsland Hitsen-Tooren noemt, waar in aan de voorzyde 2 du. van booven een lugtgaatje moet zyn, zo wyd dat daar een vinger in kan, het welk dient tot lugt voor de koolen, om die zoetjes aan 't glimmen te houden, en werd met 8 aangeweesen, voorts kan dese Oven by 't gebruyk met een deksel werden toegedekt, zo als 9 aanwyft, als meede beide deszels monden konnen met haare schutten werden geslooten.

Voorts moet op de rooster in dien Oven zulken boddemlat, als in een fineer-oven werden gelegd, zo groot dat de Pot, Scherf, of Kroes, in welke het Goud en sement gepakt is, daar wel op kan staan, en door die het doen wil, dan nog met een Moffel kan werden gedekt dat goed is, dog zo kan 't ook zonder Moffel geschieden.

Het in Sement gepakte Goud, dan in zulken Oven gezet zynde, zo maakt men deszels boovenste mond voor toe, en smyd wat gloejende houts koolen in de zelve, (te weten boven in,) en vult die voorts met dit ongeglomme koolen tot boven toe, men laat het vier een wynig aangaan, dan dekt men het deksel op den Hitsen-Tooren, en zo na gedagten het vier nog mogt te sterk werden, werd de lugtmond ook toegedaan, zo kan het vier na genoegten werden geregeert;

geert, met het toestoppen, of openlaaten der klyndere lugtgaaten.

Dog zo men in een Wind-Oven, wil, of moet Sementeerē, zo moet die booven ook met een deksel (daar rondom) 3 à 4 lugtgaatjes in zyn, werden toegedekt, en voor deszelfs onderste lugtmond, moet ook een schut zyn, om alzo het smelten van het Goud te voorkoomen.

Dit Sementeerē kan ook geschieden, in lossē in 't rond op gestaapelde Steenen, in welkers midden een steen werd gelegd, de Kroes, Scherf, of Pot, daar op gezet, boven toegedekt, en zo maar in gestadig vier gehouden, als booven gezegt is.

Daar werd staandē gehouden, dat men door middel van Sementeerē, een slegte Goude gemunte Pennink, zoude kunnen finēeren, als by voorbeelt, een Andries Gul. Goude Kroon, of wat Pennink het mag zyn, en die van haar ordinaare fynte brengen, tot op die van Dukaten Goud, blyvende die voorts in haar volkoomen postuur, zo wel van munt, als omschrift, dog die werden dan zo veel ligter, en derhalven niets waardiger, vermits de uytgetrokkene swaarte, maar in Zilver en Kooper bestont, ook moeten zulke Penningen niet over dik zyn, en eenige maalen gesementeert werden, dog als men 3 à 4 ryfen, Sementeerē moet, zo en behoeft zulken Sementeeeringe juist in de laastemaalē geen 24 uren tē staan, maar die tyd

tyd kan gekort werden tot 10 8 à 6 uren.

Dog de ervarentheid geleerd hebbende, dat dit Sement van naturen 24 uren in het vier kan werken, zo is 't altoos beeter met rykelyk Sement in een rys wat langer te laten staan, als dat men zo dat dikwils moet vernieuwen. Daarom werden voorschreeven Sementeer Ovens, by veelen geprefereert.

Resepten hoe deese Sementen gerepareert konnen werden.

MEn neemt 8 p. Roode Steen 6 ons Zout 1 en een tweede p. Kooper Rood, 12 ons Aluyn en 2 ons Salpeter, deze alle tot pulver gestamt, zo als alle compositie tot deeze Sementen gedaan werden.

Een Ander.

9 p. Steen 3 p. Zout 3 p. Kooperrood.

Een ander. Dat tot Goud van 18 tot 19 kr. goet wert geoordeelt.

Men neemt 8 lo. zout 4 lo. witte viterjool, welke tot pulver gestamt zynde, met Wyn-Azyn, zo vogt werd gemaakt, dat men die tuffen de handen effen tot ballen kan persen, deeze meent men zulk Goud in een rys Sementeerens tot op 23 Cr. te konnen brengen, zo het dan nog hooger moet zyn, werd het Sement genoomen van 8 ons roode steen 4 ons zout 2 ons witte viterjool, 1 lo. salpeter, 1 lo. spaansgroen, daar weer 24 uren in laten staan, en voorts behandelt, als gezegt is.

Daar werdender gevonden, die als het